

Tarihsel Süreçte Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Turizmin Yeri

Damla YILDIRIM
Gazi Üniversitesi
yildirimdaml@gazi.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5778-2320

Turhan ÇETİN
Gazi Üniversitesi
turhan@gazi.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-2229-5255

Araştırma Makalesi

DOI: 10.31592/aeusbed.1096503

Geliş Tarihi: 31.03.2022

Revize Tarihi: 25.08.2022

Kabul Tarihi: 21.09.2022

Atf Bilgisi

Yıldırım, D. ve Çetin, T. (2022). Tarihsel süreçte sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında turizmin yeri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 926-939.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersi öğretim programlarını turizm açısından incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmada, 1968 İlkokul Programı (Sosyal Bilgiler Dersi Programı), 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Programı, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Programı ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Programı araştırma materyali olarak kullanılmıştır. Araştırmanın materyalleri betimsel analiz tekniğiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz tekniği kapsamında, materyaller incelenmeden önce turizmle ilişkili olabilecek doğrudan kavramlar ve dolaylı kavramlar belirlenmiştir. Bu doğrultuda turizmle ilgili olan; turizm, turist, kültürel öge, somut olmayan miras öğeleri, kültürel öğeler, seyahat, gezi, turizm türleri, somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt vb.), sanat ve kültür eserleri, doğal güzellik, ortak miras öğeleri, etkinlikler (kültür, sanat, spor, fuar, sergi, panayır vb.), eğlence, turizmin amacı kavramları doğrudan kavramlar olarak belirlenmiştir. Turizmle ilgili dolaylı kavramlar ise; kültürel etkileşim, millî değer, jeopolitik konum, coğrafi özellikler, ülkelerarası ilişkiler, kültürel miras, ekonomik faaliyet, millî bilinç, kültür, millî kültür, sanat ve estetik kavramları belirlenmiştir.

Bu iki kategori kapsamında yapılan analiz sonucunda, turizme en fazla yer veren öğretim programının 1968 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, en az yer veren öğretim programının ise 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, turizmin ülkeler için öneminin giderek arttığı bir dönemde aynı önemin sosyal bilgiler öğretim programlarına yansımadağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretim programı, nitel araştırma, doküman analizi, turizm.

The Role of Tourism in the Social Studies Curriculum in the Historical Process

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze the curriculum of social studies in terms of tourism. In line with this objective, the document analysis method among the methods of qualitative research was used. In the study, the 1968 Elementary School Curriculum (Social Studies Curriculum), 1998 Social Studies Curriculum, 2005 Social Studies Curriculum, and 2018 Social Studies Curriculum were used as the research material. The research materials were analyzed through the descriptive analysis method. The direct and indirect concepts that may be associated with tourism were determined before conducting the material analysis within the scope of the descriptive analysis method. In this regard, the concepts of tourism, tourist, cultural element, intangible heritage elements, cultural elements, travel, journey, types of tourism, tangible remains (ancient city, museum, historical structure, monument, etc.), works of art and culture, natural beauty, common heritage elements, activities (culture, art, sports, exposition, exhibition, fair, etc.), entertainment, and objective of tourism were determined as direct concepts of tourism. The indirect concepts of tourism were determined as concepts of cultural interaction, national value, geopolitical position, geographical features, international relations, cultural heritage, economic activity, national consciousness, culture, national culture, art, and aesthetics. As a result of the analysis conducted in regard to these two categories, it was determined that the curriculum which included tourism at the highest level was the 1968 Social Studies Curriculum, and the one that included it at the lowest level was the 2018 Social Studies Curriculum. As a result of the study, it was concluded that in a period when the importance of tourism gradually increases for the countries, the same importance is not reflected in the curriculum of the social studies.

Keywords: Social studies curriculum, qualitative research, document analysis, tourism.

Giriş

Turizm, bireylerin yaşadıkları çevresi dışında, belirlenmiş bir destinasyona, belli bir süre içinde seyahat etmeyi amaçlayan ve bu ziyaret sonucunda turistlerin para harcadığı, ziyaret edilen

yerdeki işyerlerinin para kazandığı faaliyetlerdir (United Nation World Tourism Organization, 2021). Bu faaliyetler genellikle gezi, kültür, dinlenme, eğlenme, sağlık, spor, inanç, ziyaretler, macera, hobi, alışveriş, kongre ve toplantı gibi amaçlarla gerçekleştirilmektedir (Geçgin ve Korucuk, 2017). Özellikle gelişmiş ülkelerde yaşanan insanların dinlenme, hobilerini tatmin etme vb. amaçlarla farklı mekanlar ve rekreasyon alanları aramışlardır (Çetin, 2010). İletişim ve ulaşım sektöründe de yaşanan hızlı gelişmeler insanları turizm faaliyetlerine yönlendiren bir etken hâline gelmiştir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrası turizm gelişen ulaşım imkanları, eğlence ve spor aktiviteleri, plaj alanları, konaklama tesisleri ve altyapılarıyla birlikte büyük bir sektör hâline gelmiştir. Aynı zamanda bu dönem modern turizmin de başlangıcı olarak kabul edilmiştir (Evliyaoğlu, 1994). Günümüzde ise yaşanan teknolojik gelişmeler, iyileşen yaşam standartları, küreselleşme, seyahat serbestliği gibi unsurlar turizm faaliyetlerine katılan insan sayısının artmasına neden olmuştur (Milne ve Ateljevic, 2001'den aktaran, Yıldız, 2011). Bu nedenle de turizm sektörü günümüzde en fazla gelişen ve dikkate alınması gereken sektörlerden biri hâline gelmiştir (Yıldız, 2011).

Dünyada yaşanan bu gelişmelerin ışığında, Türkiye'de de turizm için adımlar atılmaya başlanmıştır. Özellikle 1963-1967 tarihli Birinci Kalkınma Planında turizm bir sektör olarak değerlendirilmiştir. Ancak turizm sektöründeki asıl gelişmeler 1982'li yıllarda yaşanmıştır. Bu dönemde turizm sektörüne katılımı artırmak amacıyla Turizm Teşvik Kanunu çıkarılmıştır (Doğanay ve Zaman, 2021). Bu teşvik kanunuyla birlikte farklı turizm türlerine göre turistik alan ve merkezlerin belirlenmesi, bu alanlara konaklama, ulaşım gibi yatırımların yapılması, turistler açısından bu alanların cazibe merkezi hâline gelmesini sağlama ve turizm faaliyetlerin bir bakanlığa bağlı olarak etkin bir şekilde gerçekleşmesi sağlamıştır. Bu bağlamda bu teşvik kanununun günümüz turizm sektörünün oluşmasında önemli bir rol oynamıştır (Toker, 2007).

Turizmin ciddi bir sektör hâline gelmesiyle beraber turizm örgün eğitim kurumlarında da kendine yer bulmuştur. Turizm sektöründe çalışacak elemanları yetiştirmek amacıyla ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde mesleki eğitim verilmeye başlanmıştır. Mesleki formasyon düzeyinde verilen turizm eğitimindeki temel amaç sektörde çalışacak elemanların niteliğini, sayısını artırmak ve değişen turizm taleplerine uygun eleman yetiştirmektir (Uğurlu ve Çakmak, 2015, s.99-100). Ancak turizmin sosyal, kültürel, ekonomik başta olmak üzere birçok yönü bulunmaktadır (Çetin, 2010). Turizmin karmaşık ve çok bileşenli bir yapıda olması turizmin öğretim programları içerisinde de yer almasını sağlamıştır. Öğretim programları içerisinde turizmin yer almasının amacı toplumsal düzeyde turizm eğitimi vermektir. Toplumsal düzeyde turizm eğitimi, toplumda turizm bilinci oluşturmak, turizmin kaynaklarını koruyacak sevgiyi ve anlayışı geliştirmek, turiste karşı eşit ve dürüst hizmet etme yönünde ahlak ve terbiye geliştirmek, gerçek saygıya ve samimi konukseverliğe dayalı bir davranış biçimini ve tutum oluşturmak amaçlanmaktadır (Sarı, 2007). Bu nedenle öğretim programlarında turizm yer verilmesinin amacı toplumda turizm kültürü oluşturma ve turizm bilinci oluşturmaktır. Özellikle turizm; coğrafya, ekonomi, işletme, hukuk, psikoloji, sosyoloji, tıp, eğitim, siyaset bilimleri gibi birçok bilimden beslenir (Geçgin ve Korucuk, 2017). Turizm bu yapıdan kaynaklı olarak da turizme sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer verilmesi kaçınılmaz hâle gelmiştir. Bununla birlikte hem turizmin hem de sosyal bilgiler dersinin birçok disiplinle ilişkili olması ve toplumsal eğitim düzeyinde verilen turizmin eğitimin amaçlarının sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarıyla örtüşmesi, turizm ve sosyal bilgiler arasında doğrudan bir ilişki kurulmasını sağlamıştır (Çepni ve Kılcan, 2011; Gürel ve Çetin, 2020; Karadeniz, 2004; Karakuş, İnce ve Sağdıç, 2021).

Literatürde turizm eğitimi ve öğretimi çalışmalarının genellikle turizm meslek yüksekokulları ile turizm ve otelcilik liselerinde mesleki anlamda yapıldığı belirlenmiştir. Turizm eğitimine yönelik araştırmaların ise sınırlı sayıda olduğunu söylemek mümkündür (Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Aksoy, Karakuş ve Çetin, 2013; Altay ve Altın, 2020; Çetin ve Gürgil, 2014; Çetin ve Önger, 2017; Çetin, 2010; Çetin, Karakuş ve Aksoy, 2012; Demirkaya ve Çetin, 2010; Deveci, Türkmen ve Avcıkurt, 2013; Fidgeon, 2010; Gülüm ve Artvinli, 2010; Gürgil, Çetin ve Yılmaz-Akkaya, 2017; Kazoğlu ve Şahin, 2021; Özder, Kaya ve Ünlü, 2012; Toprak, 2015; Uluhan ve Batman, 2010; Ustaoglu, Çetin ve Karakuş 2013).

Literatürde sosyal bilgiler öğretim programlarında turizmin gelişimini incelemek amacıyla yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, araştırma kapsamında tarihsel süreçte yer alan sosyal bilgiler dersi öğretim programlarını turizm açısından incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında turizm yeri nedir sorusuna yanıt aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu kapsamda, araştırma doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın materyalleri; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 1968 İlkokul Programı (Sosyal Bilgiler Dersi Programı), 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma materyallerinden elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz kapsamında, turizmle ilgili kavramlar araştırma süreci öncesinde doğrudan kavramlar ve dolaylı kavramlar başlığı altında değerlendirilmiştir. Turizm kavramı ile ilgili dolaylı ve doğrudan kavramlar belirlenirken uzman görüşü formu hazırlanarak alan uzmanlarının görüşü alınmıştır. Ancak araştırma sürecinde de içerik doğrultusunda turizmle ilgili bazı kavramlar eklenmiştir. Bu kavramlara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Turizmle İlgili Kavramlar Tablosu

Doğrudan Olarak İlgili Kavramlar	Dolaylı Olarak İlgili Kavramlar
Turizm	Kültürel etkileşim
Turist	Millî değer
Kültürel öge	Jeopolitik konum
Somut olmayan miras öğeleri	Coğrafi özellikler
Kültürel özellikler	Ülkelerarası ilişkiler
Seyahat	Millî bilinç
Gezi	Kültür
Turizm türleri	Millî kültür
Somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt, vb.)	Sanat ve estetik
Sanat ve kültür eserleri	Hoşgörü
Doğal güzellik	Misafirperverlik
Ortak miras öğeleri	
Etkinlikler (kültür, sanat, spor, fuar, sergi, panayır vb.)	
Seyahatname, gezi yazısı vb.	
Turizmin nedenleri (eğlence, dinlenme vb.)	
Turizminin amaçları	
Ekonomik faaliyet	
Kültürel miras	

Araştırmada kapsamında geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla araştırma materyalinden elde edilen veriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Araştırma Etiği

Bu çalışmada doküman incelemesi yapıldığı için etik kurul raporu alınmamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

1968 İlkokul Programında Turizmin Yeri (Sosyal Bilgiler Dersi Programı)

1968-1969 yıllarında uygulanmaya başlanan 1968 İlkokul Programı öğretimde toplulaştırmayı hedeflemiştir (Sönmez ve Kılıçoğlu, 2016, s. 42). Bu hedeften hareketle, tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri konuların birbiriyle yakınlığı ve öğrenciye uygunluğu göz önünde bulundurularak birleştirilmiş ve sosyal bilgiler adını almıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1968). Dördüncü ve beşinci sınıflarda okutulmasını planlanan sosyal bilgiler ilk kez bir ders olarak programlarda yer almıştır.

1968 programında hem Türk Millî Eğitiminin amaçlarında hem de ilkökul programının amaçlarında doğrudan ve dolaylı olarak turizme yer verilmiştir. Sosyal bilgiler özelinde belirtilen amaçlarında yer alan iki maddede turizme yönelik amaca yer verilmiştir. Bu bağlamda; yurttaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden amaçlar başlığı altında “Çevresindeki eski ve yeni sanat, kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi millî değerlerimizi tanıyarak onları korumak gerektiğini öğrenirler” ve ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirmek yönünden amaçlar başlığı altında ise “Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrarlar” şeklinde turizme yönelik amaçlara yer verilmiştir (MEB, 1968, ss.63-64). Programın sosyal bilgiler üniteleri, konuları ve amaçlarında turizmle ilişkili kavramlara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2.

1968 İlkokul Programında Turizmle İlişkili Kavramlar Tablosu (Sosyal Bilgiler Açısından)

Sınıf	Ünite	Konu	Amaçlar	Doğrudan Kavramlar	Dolaylı Kavramlar
4. Sınıf	“İlimiz ve bölgemiz”	“İlimizde ve bölgemizde yaşayışı”	“İlimiz ve bölgemizde sergi, panayır ve fuar.”	Etkinlikler (kültür, sanat, spor, fuar, sergi, panayır vb.)	-
			“İlimiz ve bölgemizin geçmişi hakkında neler biliyorsunuz?”	Kültürel miras	-
			“İlimizin ve bölgemizin turistik yerleri, turizm nedir? turist kimdir? insanlar niçin gezer?”	Turizm, turist, somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt, vb.), sanat ve kültür eserleri	-
			“Millî kalkınmada turizmin önemi”	Turizm, ekonomik faaliyet	-
	“Yurdumuzun bugünkü hayatı”	“Yurdumuzda ekonomi”	“El sanatları”	Somut olmayan miras öğeleri	-
			“Millî gelir kaynaklarımızın korunması ve geliştirilmesi (ormanlar, hayvanlar, turistik yapılar ve anıtlar gibi.) bu bakımdan bize düşen ödevler.”	Somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt, vb.), sanat ve kültür eserleri, doğal güzellik, ekonomik faaliyet	Millî bilinç
			“Bölgelerarası spor karşılaşmaları”	Etkinlikler (kültür, sanat, spor, fuar, sergi, panayır vb.)	-
			“Ülkelerarası spor karşılaşmaları”	Etkinlikler (kültür, sanat, spor, fuar, sergi, panayır vb.)	-
5. Sınıf	“Dünyanın başlıca ülkeleri”	“İç ve dış turizm, turizmin sağladığı gelirler.”	“Turizm davamızda bize düşen ödevler. (Dünya’da turizmi geliştirmiş başlıca ülkelere ve sağladıkları kazançlar...)”	Turizm, ekonomik faaliyet	Millî bilinç

Tablo 2’de yer alan verilerden yola çıkarak 1968 İlkokul Programında öğrencilere turizmi tanıtmak, önemini benimsetmek, bilinç kazandırmak ve turizm öğeleri konusunda farkındalık oluşturmak gibi amaçların benimsendiğini söylemek mümkündür. Bu açıdan sosyal bilgiler içerisinde turizm bir konu olarak yer almakla beraber aynı zamanda diğer konular içerisinde entegre edildiği gözlemlenmiştir. Turizmle ilgili amaçlar incelendiğinde, turizmin unsurlarının birçok açıdan irdelendiği belirlenmiştir. Bu bağlamda, 1968 programı incelendiğinde turizm ve turizmle ilişkili amaçların programda önemli bir derecede yer aldığı belirlenmiştir.

1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Ülke çapında 1997-1998 yıllarında sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte, 4,5,6 ve 7. sınıflarda 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı uygulanmaya başlamıştır (Koçak, 2001, s.72). 1998 programının amaçları incelendiğinde birçok yerde turizme doğrudan ve dolaylı olarak yer verilmiştir. Özellikle “Çevresindeki eski, yeni sanat ve kültür eserlerini, müze ve anıtlar gibi millî değerlerimizi tanır, onları korumak gerektiğini öğrenirler” (MEB, 1998, s.537) amacıyla turizmin kaynaklarını koruma, tanıma ve bilinç kazanmak amaçlanmıştır. 1968 programında da yer alan “Turizmin anlamını, özellikle yurdumuz için önemini kavrar” (MEB,1998, s.538) amacına aynı şekilde 1998 programında da yer verilmiştir. Böylece iki programında hazırlanırken turizm kavramına benzer bakış açılarıyla yaklaşıldığını söylemek mümkündür.

Programının özel amaçlarında “Tarihi eserlerimizin önemini kavrayabilme, tarihi eserlerimizin önemini kavrayabilme, Anadolu’daki kültür ve uygarlığın özellikleri bilgisi, tarihi eserleri korumanın önemini kavrayabilme, yurdumuzdaki turizm bilgisi, turizmin ülke ekonomisindeki katkılarını kavrayabilme” (MEB,1998, s.549-550) maddeleriyle turizmle ilişkili özel amaçlara da yer verilmiştir. Ancak bu amaçlar 4. ve 6. sınıfların özel amaçlarında yer almaktadır. 5. ve 7. sınıfların özel amaçlarında ise turizme yönelik maddeye yer verilmemiştir. Özel amaçlarda turizme doğrudan yer almış ve turizme tarihi ve kültürel eserler odaklı bir perspektifinden yaklaşmıştır. 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında konular genel konular ve alt konular başlıklarıyla ikiye ayrılmıştır. Bu iki başlık altında da turizm kavramı ilişkin kavramlara yer verilmiştir. Programın ünite, genel konular, alt konular başlıklarında turizm kavramıyla ilişkili doğrudan ve dolaylı kavramlara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3.

1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Konularında Yer Alan Turizmle İlişkili Kavramlar Tablosu

Sınıf	Ünite	Genel Konular	Alt Konular	Doğrudan Kavramlar	Dolaylı Kavramlar
4.Sınıf	“İlimizi ve bölgemizi tanıyalım”	“İlimiz ve bölgemizde ekonomik hayat”	“Turizm ve el sanatları”	Turizm, somut olmayan miras öğeleri	-
5. Sınıf	“Cumhuriyete nasıl kavuştuk”	“Türk inkılabı ve önemi”	“Millî kültür”	Millî kültür	-
6. Sınıf	“Türkiye’imiz”	“Yurdumuzda ekonomik hayat”	“Turizm”	Turizm	-

Tablo 3’te yer alan veriler incelendiğinde, 1968 programına kıyasla 1998 programında daha az turizmle ilişkili kavramlara yer verildiği belirlenmiştir. Bu durumun nedeni olarak, 1968 programının hazırlandığı dönemde ön plana çıkan ve programda da sık sık vurgulanan millî kaynaklar, millî değerler, millî kalkınma anlayışından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. 1998 programında turizme ayrı bir konu olarak yer verilmiştir. Ayrıca programda yer alan diğer konularda da turizme sınırlı olarak yer verildiği belirlenmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Davranışçı yaklaşımından yapılandırmacı yaklaşımına geçişle birlikte, öğretim programlarında değişim zorunlu hâle gelmiştir. Böylece 2005 yılında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı hazırlanmıştır. Hazırlanan bu programda yapılan yenilikler ve değişimler beraberinde programın turizme yaklaşımını da etkilemiştir. 2005 Programını turizm açısından incelediğimizde, turizme yönelik doğrudan ya da dolaylı bir amaca rastlanmamıştır. Ancak programa eklenen değer, beceri, kavram ve kazanımlar bölümlerinde turizm ve turizmle ilişkileri unsurlara rastlanmıştır. Programın kavramlarında “kültür, kültürel öge, doğal ortam, millî kültür, ortak miras, turizm, ekonomik faaliyet, gelenek” ve programın değerlerinde “hoşgörü, misafirperverlik” gibi turizmle ilişkili unsurlar yer almaktadır. “Kültür ve Miras, Küresel Bağlantılar, Zaman, Süreklilik ve Değişim” öğrenme alanlarında da turizm ve turizmle ilişkili kavramlar yer almaktadır (MEB, 2005a; MEB 2005b). “Kültür ve Miras” öğrenme alanında “...Yakın çevresinden hareketle Türkiye’deki tarihî mekânları,

nesneleri ve yapıtları tanıır. Çevresindeki sanat ve kültür eserlerini tanıyarak onları koruması gerektiğini kabul eder. Çevresindeki diğer kültürleri öğrenmeye yönelik etkinliklerde bulunur...” (MEB, 2005a) açıklaması yapılarak millî bilinç, farkındalık ve turizm faaliyetlerine öğrencileri teşvik etmek amaçlanmıştır. Programın kazanımların turizmle ilişkisine ise Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarında Yer Alan Turizmle İlişkili Kavramlar Tablosu

Sınıf	Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım	Doğrudan Kavramlar	Dolaylı Kavramlar
4.Sınıf	“Kültür ve miras”	“Geçmişimi öğreniyorum”	“Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.”		Millî kültür
			“Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.”	Somut olmayan miras öğeleri	-
			“Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.”	Kültürel öge	-
4.Sınıf	“Küresel bağlantılar”	“Uzaktaki arkadaşlarım”	“Dünya üzerinde çeşitli ülkeler olduğunu fark eder.”		Kültürel etkileşim
			“Toplumlar arasında ortak kutlanan özel günlere örnekler verir.”		Kültürel etkileşim
5.Sınıf	“Kültür ve miras”	“Adım adım Türkiye”	“Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesneleri ve yapıtları tanıır.”	Somut olmayan miras öğeleri, somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt, vb.)	-
			“Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.”	Kültürel öge	Kültürel etkileşim
			“Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.”	Kültürel öge	Kültürel etkileşim
	“Kültür ve miras”	“Adım adım Türkiye”	“Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.”	Kültürel öge	-
5.Sınıf	“Küresel bağlantılar”	“Hepimizin dünyası”	“Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.”	Ortak miras öğeleri	-
			“Ortak mirasın tanınmasında turizmin yerini fark eder.”	Ortak miras ögesi, turizm	-
			“Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.”	Turizm	Ülkelerarası ilişkiler
6. Sınıf	“Kültür ve miras”	“İpek yolunda Türkler”	“İpek yolunun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü fark eder.”		Kültürel etkileşim
			“Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir.”	Kültürel özellikler, somut olmayan miras öğeleri	-
			“Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarını kanıtlar gösterir.”		Kültür, sanat ve estetik
6. Sınıf	“Küresel bağlantılar”	“Ülkemiz ve Dünya”	“Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.”	Etkinlikler (kültür, sanat, spor, fuar vb.)	Kültürel etkileşim
			“Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.”	Somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt, vb.)	-
	“İnsanlar, yerler ve çevreler”	“Yeryüzünde yaşam”	“Anadolu ve Mezopotamya’da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.”	Ekonomik faaliyet	Kültürel etkileşim
7. Sınıf	“Kültür ve miras”	“Türk tarihine yolculuk”	“Şehir incelemesi yoluyla, Türk kültür, sanat ve estetik anlayışındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin kanıtlar gösterir.”		Kültür, sanat ve estetik
			“Osmanlı- Avrupa ilişkileri”		Kültür, sanat ve

		çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.”		estetik
		“Seyahatnamelerden hareketle Türk kültürüne ait unsurları örneklendirir.”	Seyahatname, gezi yazısı vb.	Kültür
“Küresel bağlantılar”	“Ülkelerarası köprüler”	“Düşünce, sanat ve edebiyat türlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.”	Sanat ve kültür eserleri, doğal güzellik, ortak miras ögeleri	Kültürel etkileşim

Tablo 4’te yer alan veriler doğrultusunda, turizmle ilişkili kazanımların “Kültür ve Miras, Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Öğrenme alanlarının içerikleri gereği turizm ve turizmle ilişki kazanımların bu öğrenme alanlarında yoğunlaşmasının doğal olduğu söylenebilir. Ayrıca bu iki öğrenme alanına turizmin entegre edildiğini söylemek de mümkündür.

Kazanımlarda genellikle turizme somut kalıntı, tarihi eser ve kültür öğeler boyutuyla daha fazla yer verilirken turizmin kültürel etkileşim, ülkelerarası ilişkiler boyutu da göz ardı edilmemiştir. Bu durum özellikle programın hazırlandığı dönemde dünyayı etkisi altına alan küreselleşmenin bir yansıması olarak görülebilir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

Mevcut öğretim programlarını çağın yenilik ve gelişmelerine ayak uydurabilmelerini sağlamak, öğrenme ve öğretme teori ve yaklaşımlarındaki gelişmeleri esas almak ve toplumun ve bireyin ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir biçimde yenilemek amacıyla 2017 yılında Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Programı oluşturulmuştur (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017, s.4). Bu taslak programda yapılan ufak değişiklikler sonucunda ise 2018 yılında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı olarak kabul edilmiştir.

2018 programını turizm açısından incelediğimizde, programın genel amaçlarında turizmle herhangi bir amacın olmadığı belirlenmiştir. Ancak programın özel amaçlarının 4. maddesinde ise “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri” (MEB, 2018, s.8) şeklinde kültürel miras odaklı turizmle ilişkili bir amaca yer verilmiştir. Programda “Kültür ve Miras, Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında turizmle ilişkili unsurların yoğun olarak yer aldığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda, kültür ve miras öğrenme alanının amaçlarında “...Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır...” şeklinde millî kültür ve milli bilinç vurgusuyla birlikte turizme yönelik dolaylı bir amaç yer almaktadır. Bu amaçlar programın kazanımlarına da yansımıştır. Turizmle ilişkili kazanımlara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarında Yer Alan Turizmle İlişkili Kavramlar Tablosu

Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım	Doğrudan Kavramlar	Dolaylı Kavramlar
	“Kültür ve miras”	“Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.”		Millî kültür
		“Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır.”		Kültürel etkileşim
4.Sınıf	“Küresel bağlantılar”	“Türkiye’nin komşuları ve diğer Türk cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar.”		Ülkelerarası ilişkiler
		“Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.”	Kültürel öge	-
		“Farklı kültürlerle saygı gösterir.”		Kültürel etkileşim
5.Sınıf	“Kültür ve miras”	“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkıları fark eder.”	Somut kalıntı (arkeolojik kazı alanı, müze, savaş alanı vb.)	-
		“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları,	Doğal güzellik,	-

	nesneleri ve eserleri tanıtır.”	somut kalıntı (arkeolojik kazı alanı, müze, savaş alanı vb.)		
	“Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.”	Kültürel öge, kültürel özellikler	-	
	“Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.”	Kültürel öge	-	
	“Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.”	Kültürel öge	-	
“Küresel bağlantılar”	“Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.”	Ekonomik faaliyet	-	
	“Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.”	Turizm	Ülkelerarası ilişkiler	
	“Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.”	Ortak miras ögesi, kültürel miras	Kültürel etkileşim	
“İnsanlar, yerler ve çevreler”	“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”	Ekonomik faaliyet	-	
“Üretim, dağıtım ve tüketim”	“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”	Ekonomik faaliyet	-	
	“Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıtır.”	Ekonomik faaliyet	-	
	“Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.”	Ekonomik faaliyet	-	
6.Sınıf	“Kültür ve miras”	“Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.”	Kültürel öge, kültürel özellikler	-
		“Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.”	Somut kalıntı (antik kent, müze, tarihi yapı, anıt vb.)	Kültürel etkileşim
7. Sınıf	“Kültür ve miras”	“Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.”	Kültürel miras, sanat ve kültür eserleri	-

Tablo 5 incelendiğinde, turizmle ilgili olarak “Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar” (MEB,2018, s.18) şeklinde doğrudan bir tane kazanımın olduğu belirlenmiştir. Bu kazanımda turizmin ne olduğu, önemi ve boyutlarına odaklanmaktan ziyade turizm kavramına uluslararası ilişkilerdeki önemi düzeyinde yaklaşmıştır. Programda turizmle ilgili olarak dolaylı olarak ve sınırlı bir şekilde yer verilmiştir. Turizmin ülkeler için önemini arttırdığı ve turizm farkındalığının geliştiği bir dönem için turizme yönelik kazanımların yetersiz olduğunu belirtmek mümkündür. Ayrıca 2018 programında turizme ilişkin daha çok kültür öğeleri, somut kalıntı ve ekonomik faaliyet şeklinde yaklaşıldığı belirlenmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada, tarihsel süreçte yer alan sosyal bilgiler dersi öğretim programlarını turizm kavramı açısından incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen araştırmada, tarihsel süreç içerisinde sosyal bilgiler programında turizme verilen önemin giderek azaldığı belirlenmiştir. Bu durum, 1980 sonrası turizmin ülke ekonomisindeki önemini anlaşılması, turizmin kültürünü sağlama çalışmaları, turizm faaliyetlerini artırma ve turizm eğitimi kavramının ortaya çıkması gibi gelişmelerin öğretim programlarına yansımadağı belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında, turizmin en fazla yer verildiği öğretim programının 1968 İlkokul Programı (Sosyal Bilgiler Dersi Programı) olduğu belirlenmiştir. Bu programda turizmle ilgili olarak

doğrudan amaçlara yer verilmekle birlikte tek başına bir konu olarak yer almıştır. Programda turizm ve unsurları ekonomik, kültürel, tarihsel bağlamda bir bütün olarak ele alınmıştır. Program, turizm ve önemine ilişkin bilgi sağlamak, açıklamak, bilinç ve farkındalık kazandırmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda 1968 programının turizm kavramı ve sosyal bilgiler dersi arasındaki ilişkiye önem verdiği, sosyal bilgiler dersi ve turizm kavramının entegrasyonunu amaçladığı belirlenmiştir.

1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının da turizm kavramı açısından 1968 Programıyla benzer bir perspektifle hazırlandığı belirlenmiştir. Ancak 1998 Programında turizm daha çok tarihsel öge ve kültürel miras yönüyle ön plana çıkarılmıştır. Bu açıdan turizmin kompleks yapısının programa az yansıtıldığı belirtilmiştir.

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programıyla birlikte, turizm kavramı ayrı bir konu olarak yer verilmemeye başlanmıştır. Turizme bir öğrenme alanı içerine entegre edilerek dolaylı olarak yer vermeye başlanmıştır. Programın hazırlandığı yıllarda turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesi, bu faaliyetlerin iyileştirilmesi, ülkeye gelen turist sayısında artış yaşanması gibi gelişmelerinde etkisiyle, turizmin ülkelerarası ilişkiler ve kültürel aktarım sağlaması yönünün de programa da yansıtıldığı belirlenmiştir. Ancak bu tür gelişmelerin yaşandığı ve turizmin ekonomiye önemli oranda katkı sağladığı bir dönemde öğretim programında turizmin öğrenme alanı veya ünite bazında yer almasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı turizm kavramına en az yer verilen sosyal bilgiler programı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Turizm kavramının öneminin giderek arttığı, ülkeler için vazgeçilmez bir ekonomik unsur olduğunun anlaşıldığı bir dönemde bu önemin sosyal bilgiler programlarında yer almaması ve turizm kavramına daha az yer vermeye başladığı belirlenmiştir. Ayrıca programda turizm kavramı ve turizmin kompleks yapısı tam olarak yansıtılamamıştır. Turizmin gelişmesi ve turizm kültürünü oluşturmada eğitimin önemli bir unsur olduğunun fark edilmesine karşın sosyal bilgiler öğretim programlarına bu gelişmelerin yansımadağı belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler dersi öğretim programının turizm bakımından daha güçlü olabilmesi ve öğrencilerin turizm ve ilgili kavramları daha iyi algılayabilmeleri için bazı öneriler sunulmuştur:

- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın öğretim programları güncellenirken sosyal bilgiler dersi gibi çok disiplinli programların oluşturulmasında hemen her disiplinin temsilcisi olması ya da en azından sosyal bilgiler konularında çalışan akademisyenlerden ilgili disiplinlere yönelik araştırmaları bulunanları davet etmesi ve iş birliği yapması önerilir.
- Üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin ve lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi öğretim programının eksikliklerini tamamlayıcı tez ve araştırmalarla sürece destek olması önerilmektedir.
- Eğitim ile ilgili sivil toplum kuruluşlarının (sendika, vakıf, dernek vb.) sosyal bilgiler dersi öğretim programı başta olmak üzere tüm derslerin öğretim programlarına ilişkin destekleyici araştırmaları yapmaları önerilmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu makaleye birinci yazarın %50, ikinci yazarın %50 oranında katkısı vardır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması teşkil edebilecek bir durum yoktur.

Kaynaklar

Ablak, S., Dikmenli, Y. ve Çetin, T. (2014). Üniversite öğrencilerinin Kırşehir'in tarihi ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(2), 171-186.

- Aksoy, B., Karakuş, U. ve Çetin, T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin turizm, turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi* 17 (54), 45-58.
- Altay, T. ve Aydın, F. (2020). Yerel halkın turizme yaklaşımı: Safranbolu örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, 75, 81-94. <https://doi.org/10.17211/tcd.714040>
- Çetin, T. (2010). Cumalıkızık köyünde kültürel miras ve turizm algısı. *Millî Folklor*, 87, 181-190.
- Çetin, T. ve Gürgil, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin Bartın'ın doğal ve kültürel turizm değerlerine yönelik farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (4), 255-274.
- Çetin, T. ve Önger, S. (2017). Ortaokul öğrencilerinin inanç turizmi ve hoşgörü algısı. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 70-84.
- Çetin, T., Karakuş, U ve Aksoy, B. (2012). Yabancı uyruklu öğrencilerin turizm ve Türkiye'nin turizm değerlerine ilişkin algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 180-196.
- Demirkaya, H. ve Çetin, T. (2010). Residents' perceptions on the social and cultural impacts of tourism in Alanya (Antalya-Turkey). *EKEV Akademi Dergisi*, 14, 42, 383-392.
- Deveci, B., Türkmen, S. ve Avcıkurt, C. (2013). Kırsal turizm ile gastronomi turizmi ilişkisi: Bigadiç örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(2), 29-34.
- Doğanay, H. ve Zaman, S. (2021). *Türkiye turizm coğrafyası* (7. baskı). Ankara: Pegem.
- Evliyaoğlu, S. (1994). *Türkiye turizm coğrafyası ve Türkiye coğrafyasının ana hatları*. Ankara: 72TDFO.
- Fidgeon, P. R. (2010). Tourism education and curriculum design: A time for consolidation and review. *Tourism Management*, 31(6), 699-723. doi: <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.05.019>
- Geçgin, E. ve Korucuk, M. (2017). Turizm ile ilgili genel kavramlar. M. Kılıçbey (Ed.). *Genel Turizm içinde* (s.s. 1-21). Ankara: Gazi.
- Gülüm, K. ve Artvinli, E. (2010). Turizm coğrafyası dersinin coğrafi algıya etkisi: Deneysel bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 439-453.
- Gürel, D. ve Çetin, T. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutum ve farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4), 2190-2205. doi: 10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.10.1432
- Gürgil, F., Çetin, T. ve Yılmaz -Akkaya, M. (2017). Views of prospective teachers of social studies on world heritage. R. Efe, R. Penkova, J.A. Wendt, K.T. Saparov, J.G. Berdenov (Ed.), *Developments in social sciences* in (pp. 107-120). Sofia, Bulgaria: Kliment Ohridski University Press.
- İnce, Z. ve Sağdıç, M. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersindeki turizm konuları hakkındaki görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(116), 34-55. doi: 10.29228/asos.49882

- Karadeniz, C.B. (2004). İlköğretim bölümü öğrencilerinin turizme bakışı ve turizmi değerlendirmesi (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 37-52
- Karakuş, U., Çepni, O. ve Kılcan, B. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin turizme yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Safranbolu’da nicel bir çalışma). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 85-95.
- Kazoğlu, İ. H. ve Şahin, B. (2021). Turizm eğitiminde aktif öğrenme ve web tabanlı uzaktan eğitim: müfredatlar üzerine bir inceleme, *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 5(1), 53-68, doi: 10.30625/ijctr.785306
- Koçak, K. (2001). 1998 İlköğretim Okulu sosyal bilgiler programı genel amaçlarının (gerçekleşebilirliği) değerlendirmesi (Alan araştırması-Kastamonu örneği). *Türk Dünyası Araştırmaları*, 130, 71-96.
- Maggi, R. and Padurean, L. (2009). Higher tourism education in English—where and why? *Tourism Review*, 64 (1), 48-58. <https://doi.org/10.1108/16605370910948858>
- Millî Eğitim Bakanlığı (1968). *İlkokul programı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1998). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı. *Tebliğler Dergisi*, 61(2487), 531-568.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2005a). *Sosyal bilgiler dersi ilköğretim 4. ve 5. sınıf programı*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2005b). *Sosyal bilgiler dersi ilköğretim 6. ve 7. sınıf programı*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4,5 6 ve 7. sınıflar)*. Erişim Adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf>
- Özder, A., Kaya, H. ve Ünlü, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin “turizm” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların analiz örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 25, 18-31.
- Sarı, F. (2007). *Türkiye'deki turizm eğitiminin turizm sektöründeki istihdama etkisi ve Anadolu otelcilik ve turizm meslek liseleri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sönmez, Ö. F. ve Kılıçoğlu, G. (2016). Değerlendirme boyutu ile sosyal bilgiler programları (1924-2005). *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 36-49.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Toprak, L. (2015). Mardin’de halkın turizm algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 201-218.
- Ulusan, Y. ve Batman, O. (2010). Alternatif turizm çeşitlerinin Konya turizmine etkisi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 243-260.
- United Nation World Tourism Organization, (2021) *Glossary of tourism terms*. 03.09.2021 tarihinde <https://www.unwto.org> adresinden erişildi.

Ustaoglu, A., Çetin, T. ve Karakuş. U. (2013). The metaphor conception of tourism concept of the 7th year students. O. Strelava- İ. Hristov-K. Mortan-P. Peeva- R. Sam- N. Sam-E. Galay-E. Atasoy (Ed.) *the science and education at the beginning of the 21st century in Turkey* in (pp. 20-33) Sofia, Bulgaria: St. Kliment Ohridski University Press.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi* (10.baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldız, Z. (2011). Turizmin sektörünün gelişimi ve istihdam üzerindeki etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54-71.

Extended Abstract

Introduction

Tourism refers to activities that aim to travel to a specific destination within a specific period, outside of people's usual environment, and as a result of this visit, tourists spend money, and businesses in the visited location earn money (United Nation World Tourism Organization, 2021). The acceleration of tourism activities with the effect of changing and improving conditions in the post-World War I period has led to much discussion on the subject of tourism. In light of these developments, the importance of tourism in Turkey was recognized, and it was enacted for the first time between 1934 and 1943. However, tourism started to be evaluated as a sector when it was included in the First Five Year Plan dated 1963-67. The serious development of tourism as a sector began in 1982. During this period, the incentive law was enacted to increase participation in the tourism sector (Doğanay and Zaman, 2021).

Tourism has many aspects; especially social, cultural, and economic (Çetin, 2010). The fact that tourism has a complex and multi-component structure has allowed tourism to take place in education. Tourism has taken its place in education in this context, with the concerns of both training the personnel required by the tourism sector and creating a tourism culture. The fact that tourism is fed by many sciences, such as economy, business, law, psychology, sociology, medicine, education, and political sciences, has provided a direct relation between social studies and tourism (Karadeniz, 2004; Karakuş, Çepni and Kılcan, 2011; Geçgin and Korucuk, 2017; Gürel and Çetin, 2020; İnce and Sağdıç, 2021). When the relevant literature is examined, it has been determined that tourism education and training studies are generally conducted in tourism vocational schools and tourism and hotel management high schools. It could be noted that studies on teaching the concept of tourism are limited. No research in the literature examines the development of tourism in the social studies curriculum. Therefore, the aim of this research is to examine the social studies curriculum in terms of tourism. For this purpose, an answer to the question of what the place of tourism in the social studies course curriculum is was sought in the research.

Method

In the present study, the document analysis technique, one of the qualitative research methods, was employed. Within the scope of this method, the 1968 Primary School Curriculum (Social Studies Curriculum), 1998 Social Studies Curriculum, 2005 Social Studies Curriculum, and 2018 Social Studies Curriculum, prepared by the Ministry of National Education, consist of the research material. The data obtained from the research materials were analyzed using the descriptive analysis technique. Before the research, concepts related to tourism were evaluated under the headings of direct concepts and indirect concepts within the scope of this analysis. Some tourism-related concepts were added to the content during the research process. The research was carried out by supporting the data obtained through direct quotations from the study materials.

Findings

The findings for the four sub-problems identified in accordance with the aim of the research are stated below.

- In line with the first sub-problem of the research, tourism was included both directly and indirectly in the 1968 Primary School Curriculum (Social Studies), both in the goals of Turkish National Education and the goals of the primary school curriculum. It could be noted that the goals of the curriculum are to introduce tourism to students, to adopt its importance, to raise consciousness, and to raise awareness about the elements of tourism. In this regard, it has been observed that tourism is included as a subject in social studies as well as integrated into other subjects.
- Tourism was directly included in the specific goals of the 1998 Social Studies Curriculum, and tourism was approached from a perspective focused on historical and cultural artifacts, in

accordance with the second sub-problem of the research. Tourism-related subjects were included in the Social Studies curriculum in 1998. It was found that the 1998 Primary School Curriculum included less tourism than the 1968 Primary School Curriculum (Social Studies).

- In accordance with the third sub-problem of the research, no direct or indirect goal for tourism was found in the 2005 Social Studies Curriculum. However, elements of tourism and related to tourism were found in the values, skills, concepts, and achievements added to the curriculum. It has been found that the majority of the achievements related to tourism are concentrated in the field of Culture and Heritage learning.
- Within the scope of the fourth sub-problem of the research, it has been determined that there is no purpose for tourism in the general goals of the curriculum in the 2018 Social Studies Curriculum. Tourism-related elements have been identified as being heavily involved in the Culture and Heritage and Global Connections learning areas in the curriculum. Tourism could be said to have been included in the 2005 Curriculum in an indirect and limited way.

Conclusion, Evaluation and Recommendations

In conclusion, it was found that tourism has been given less place in the social studies curriculum in the historical process. It was determined that developments such as understanding the importance of tourism in the country's economy after 1980, efforts to create tourism culture, increased tourism activities, and the emergence of the concept of tourism education are inadequately reflected in the curriculum.

Within the scope of the research, it has been determined that the curriculum in which tourism took place the most was the 1968 Primary School Curriculum (Social Studies Curriculum). Although tourism-related goals are included in this program, it has been included as a stand-alone subject.

It has been found that the 1998 Social Studies Curriculum was prepared with a similar perspective to the 1968 Curriculum in terms of tourism. However, in the 1998 Curriculum, tourism was highlighted in historical elements and cultural heritage aspects.

After the 2005 Social Studies Curriculum, tourism was not included as a stand-alone subject. Tourism has started to be included indirectly by integrating it into a learning area.

It has been concluded that the 2018 Social Studies Curriculum is the curriculum in which tourism is least given place. Despite the increasing importance of tourism, it is quite remarkable that it is given place decreasingly in social studies curricula. Furthermore, tourism and its complex structure could not be fully reflected in the curriculum.

Some recommendations are given to make the Social Studies Curriculum more comprehensive in terms of tourism and to help students better understand tourism and related concepts:

- It is recommended that the Board of Education and Discipline serve as the representative of almost every discipline in the development of multidisciplinary programs such as social studies while updating the curriculum, or at least invite and collaborate with academics working on social studies who have research in the relevant disciplines.
- It is recommended that academicians working at universities and teachers who continue their graduate education should support the process with a thesis and research that complement the deficiencies of the social studies curriculum.
- It is recommended that non-governmental educational organizations (unions, foundations, associations, etc.) conduct supportive research on the curriculum of all courses, especially the social studies curriculum.